

gözetilmesini sağlayacak çok disiplinli mekanizmaları oluşturmak için aktif çaba göstermelidir.

Çocuğun Haysiyeti: Çocuklara Herhangi bir yasal uygulama veya davada çocuklara özenle, duyarlılıkla, adilce ve saygılı davranılmalı; kişisel durumlarına, esenliklerine ve özel ihtiyaçlarına özel dikkat gösterilmeli; fiziksel ve psikolojik sağlıkları her durumda kollanmalıdır. Bunlar, herhangi bir işlem veya davadaki hukuksal durumları ve kapasiteleri ne olursa olsun, adalet sistemiyle ilişkide olan tüm çocuklar için gözetilecektir. Çocuklar içine sokuldukları veya kendilerini etkileyen insanlık dışı, zararlı veya aşağılayıcı muamele veya cezalardan her zaman korunmalıdır.

Ayrımcılığa Karşı Koruma: Çocukların tüm hakları cinsiyet, ırk, renk, yaş, dil, din, siyasi veya başka görüş, ulusal veya sosyal köken, bir azınlık gruba mensup olma, mülkiyet, doğum, cinsel yönelim veya başka herhangi bir zeminde ayrımcılık gözetilmeksizin güvence altına alınmalıdır. Örneğin göçmen, mülteci, iltica talebinde bulunan, özürsüz, yanlarında kimsesi bulunmayan, evsiz, sokaklarda yaşayan ve kurumlarda bulunan çocuklar gibi daha güç durumda olanlara özel koruma ve yardım sağlanmalıdır.

Hukukun Üstünlüğü: Hukukun üstünlüğü ilkesi yetişkinler için olduğu gibi çocuklar için de geçerli olmalıdır. Hukuksallık, orantısallık, masumiyet karinesi ve avukat tutma dahil hukuk danışmanlığı hakkı gibi ilkeler, erişim, üst mahkemeye başvurma, mahkeme yolu gibi haklar yetişkinlere olduğu gibi çocuklara da tanınmalı, çocuğun yararı gerekçesiyle bunlar asgari düzeyde tutulmamalı veya yok sayılmamalıdır. Bu ilkeler her tür işlem ve süreçte ve çocukların özgürlüklerinin söz konusu olduğu durumlarda mutlaka gözetilecektir.

İnsan Hakları Ortak Platformu (IHOP) üyeleri:
Helsinki Yurttaşlar Derneği (HYD), İnsan Hakları Derneği (IHD),
Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi

İnsan Hakları Ortak Platformu

www.ihop.org.tr

Uluslararası Çocuk Merkezi

www.icc.org.tr

Kingdom of the Netherlands

Bu broşür, Hollanda Kraliyeti Büyükelçiliği'nin İnsan Hakları Programı kapsamında desteklenen "Çocuklar İçin Adalet: Bir Paradigma Değişikliği" projesi çerçevesinde IHOP ve ICC adına Kapasite Geliştirme Derneği tarafından yayımlanmıştır. İçeriğinden Hollanda Kraliyeti Büyükelçiliği sorumlu tutulamaz.

ÇocukDostuAdalet

Kingdom of the Netherlands

Çocuk Dostu Adalet; çocuğun anlamlı katılımı, yüksek yararı, haysiyeti, ayrımcılığa karşı korunması ve hukukun üstünlüğü ilkelerini göz önünde bulundurarak ve çocuğun olgunluğu, anlayışı ve yasal işlemlerin şartlarını dikkate alınarak, tüm çocukların yasal temsil, katılım, koruma hakları da dahil olmak üzere tüm haklarının mümkün olan en yüksek seviyede korunmasını ve uygulanmasını güvence altına alan bir adalet sistemi demektir.

Çocuk Dostu Adalet kavramı;

- çocuklar tarafından erişilebilir
- yaşa uygun
- hızlı
- çocuğun haklarına ve ihtiyaçlarına uygun olarak yürütülen
- adil yargı haklarına saygılı
- yasal uygulamalara ve işlemlere katılım ve bu işlemleri anlama hakkını güvence altına alan
- özel hayata ve aile hayatına saygılı bir adalet sistemini işaret eder.

ADALET, HER FARKIN DİĞERİNİ KENDİSİYLE AYNI DEĞERDE KABUL EDEBİLECEĞİ BİR GERÇEK TANIMA, YANİ DİĞERİNİN FARKININ FARK EDİLEBİLECEĞİ BİR DİNLEME DEMEKTİR. ADALETSİZLİKLERİ GÖRÜR; ADALETSİZLİĞİ ORTADAN KALDIRIR.

Dostluk eşitler arası tam muhataplık ilişkisi; diğerinin ne düşündüğünün düşünülebildiği bir ilişki formudur. Çocuk dostu olmak, çocuğu eşitler içinde eşit bir birey olarak kabul etmek demektir. Çocuk dostu bir adalet anlayışı, çocuğun yerine düşünen değil, çocuğun ne düşündüğünü tahayyül edebilecek olan, bu tahayyül için de onu tanıyan, onunla konuşan, onu dinleyen, en önemlisi onu gören bir adalet anlayışıdır. Çocuk dostu adalet çocuklar için adaleti sağlayacak bir adalet ilkesi olmalıdır. Bu nedenle, çocuğu toplumsal olarak inşa edilen bir yapı olarak göremez. Çocuk dostu olmak, toplumun çocukla birlikte dinamik bir sürekli yeniden kurulma imkânı taşıdığı bilincinde kendini gösterir.

ÇOCUK DOSTU ADALET

ÇOCUĞUN KATILIMI

ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI

ÇOCUĞUN HAYSİYETİ

AYRIMCILIĞA KARŞI KORUMA ve HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ

Adalet erişimin bazı koşullara bağlı olması, kısmi olması ya da hiç olmaması, yasal işlemlerin çeşitliliği ve karmaşıklığı, farklı temellerde olası ayrımcılık gibi nedenlerle çocukların adalet sistemi içinde karşı karşıya kaldığı zorluklar ve çocukların adalet sistemi içinde kendilerini ilgilendiren ya da etkileyen yasal işlemler kapsamında olası ikincil mağduriyetlerinin önlenmesi amacıyla Avrupa Konseyi Çocuk Dostu Adalet Kılavuzu geliştirmiştir. Bu kılavuza göre çocuk dostun adaletin temel ilkeleri şunlardır:

Çocuk Dostu Adaletin Temel İlkeleri:

Katılım: Tüm çocukların hakları konusunda bilgilendirilme, kendilerini ilgilendiren ya da etkileyen her meselede görüşlerinin alınması ve dinlenilmesi hakları vardır. Devletler bu hakları yaşama geçirmekle yükümlüdür. Böyle bir katılımı anlamlı kılacak olgun-

luk durumlarına; konuşma, dil veya iletişim güçlüklerine dikkat edilerek çocuğun görüşlerine gerekli ağırlığın tanınması da bu yükümlülüğün bir gereğidir. Çocuklara haklarının tam sahibi kişiler olarak bakılıp kendilerine böyle davranılması, gelişim halindeki yeteneklerine göre bu haklarından yararlanmaları sağlanmalıdır.

Çocuğun Yüksek Yararı: Çocuklar, kendilerini etkileyen veya ilgilendiren tüm meselelerde kendi yüksek yararlarının öncelikli olarak gözetilmesi hakkına sahiptir. Devletler bu hakkı yaşama geçirmekle yükümlüdür. Yasal süreçlerde çocukların görüş ve fikirlerine gereken önem verilmelidir. Çocuğun; insan onuruna yakışır bir şekilde davranılma hakkı, özgürlük hakkı, eşit muamele görme hakkı da dahil olmak üzere tüm haklarına her durumda saygı gösterilmeli ve bu hakları korunmalıdır. Bunun için, ilgili tüm yetkililerin çocuğun psikolojik ve fiziksel esenliği ve yasal, sosyal ve ekonomik yararları da dahil tüm yararlarının gözetilmesi için bütüncül ve kapsamlı bir yaklaşım ortaya koymalıdır. Aynı süreç ve işlemlerde veya davalarda yer alan çocukların yararı ayrı ayrı gözetilmeli ve olası çıkar çatışmalarını dengeleyici bir yaklaşım benimsenmelidir. Nihai kararların verilmesinde son merci ve sorumlu yargı olsa da, devletler tüm işlem ve süreçlerde çocukların yüksek yararlarının